

Etüdök jogtudományra

**Szemelvények a XXXIII. OTDK
Állam-és Jogtudományi Szekció
díjazottjainak munkáiból**

ISBN 978-963-358-142-1

**MISKOLCI EGYETEM
XXXIII. ORSZÁGOS TUDOMÁNYOS
DIÁKKÖRI KONFERENCIA**

Állam- és Jogtudományi Szekció

* * * * *

Szerkesztők:

**Prof. Dr. Farkas Ákos
Dr. Pásztorné Dr. Erdős Éva
Dr. Varga Zoltán**

* * * * *

**Technikai szerkesztő:
Lehoczkyné Tóth Alexandra
igazgatási ügyintéző**

Nyomdai kivitelezés: Miskolci Egyetem
Állam- és Jogtudományi Kar
Miskolc, 2017.

Köszöntő

A Dékán köszönti az Olvasót!

A Miskolci Egyetem Állam- és Jogtudományi Karának vezetői, oktatói, hallgatói számára megtisztelő és örömteli esemény volt, hogy 2017. március 29-31-e között Miskolcon köszönthették a XXXIII. OTDK Állam- és Jogtudományi Szekciójának résztvevőit.

A Szekcióban – amely utoljára 1999. évben tartotta ülését a Miskolci Egyetem Állam- és Jogtudományi Karán – 32 tagozaton 286 szerző mutatta be kutatómunkájának eredményét.

Az OTDK előkészítése komoly munkával járt, mely a Kar minden munkatársától sok erőfeszítést igényelt.

Ismételten megköszönöm az Állam- és Jogtudományi Kar valamennyi munkatársának a szervezés során kifejtett odaadó munkáját. Külön szeretném megköszönni támogatóinknak, hogy elősegítették a konferencia anyagi háttérének megteremtését, akik közül – a teljesség igénye nélkül – külön is kiemeljük az Emberi Erőforrások Minisztériumát, az Emberi Erőforrás Támogatáskezelőt, illetve Prof. Dr. Trócsányi László igazságügyi miniszter úr támogatását.

A Szekció nagyon eredményesen zárult, hiszen 32 első, 39 második, 17 harmadik helyezés mellett 51 különdíj is kiadásra került. Minden tagozatban jutalmat kapott legjobb opponens is.

Külön öröm volt számunkra, hogy ez a kiemelkedő esemény abban az évben került megrendezésre, amelyben Karunk 35. születésnapját ünnepelte, egyben 350. évfordulóját az Eperjesi Evangélikus Kollégium Jogakadémiája- megalapításának. Az Eperjesről a Trianoni Szerződés eredményeképpen áttelepült Evangélikus Jogakadémia. 1920. és 1949. között, megszűnéséig Miskolcon működött.

Az 1981-1982. tanévben megindult jogászképzés, a létrejött miskolci Állam- és Jogtudományi Kar, ha nem is jogutódja, de mindenképpen szellemi örököse ennek a nagy múltú intézménynek és örömmel vállaljuk hagyományainak ápolását.

Az Állam- és Jogtudományi Szekció ügyvezetése ez év őszén publikációs felhívásban kereste meg a helyezetteket, felkínálva nekik a lehetőséget, hogy a pályamunkáikból cikket készítsenek a készülő tanulmánykötetbe.

A munka elkészült és áttekintést ad az OTDK-n elhangzott munkák színe-javából, amit most jó szívvel bocsátok a témák iránt érdeklődő olvasók rendelkezésére.

Miskolc, 2017. október 10.

Prof. Dr. Farkas Ákos
ME ÁJK dékán

Suhajda Máté a Pécsi Tudományegyetem Állam-és Jogtudományi Karának 7. szemeszteres hallgatója. Kiemelkedő tanulmányi eredménye okán többször is elnyerte az IM Nemzeti Kiválósági Ösztöndíjat, a Kriszbacher Ildikó Ösztöndíjat, valamint egy kutatócsoport tagjaként részt vett az IM Oktatásfejlesztési és Kutatástámogatási programja keretében végzett kutatásban, amelynek munkáiból egy kötet is megjelent „Történelmi és a bevándorló kisebbségek kulturális, vallási és nyelvi jogai” címmel. Demonstrátori és tudományos diákköri tevékenysége mellett a karon működő Óriás Nándor Szakkollégium Elméleti-Történelmi tagozatának tagja. Eddigi kutatásait főként a közjogtörténet, az alkotmányjog és az állambölcsélet területén végezte. Angolul felsőfokon, németül középfokon beszél. A 2017 márciusában megrendezett XXXIII. OTDK-n a Magyar Jogtörténet II. Tagozatban dolgozatával III. helyezést és két különdíjat nyert el. Konzulense Dr.

Korsós né Dr. Delacasse Krisztina adjunktus.

A NÉPHATÁROZAT JOGFORRÁSI JELLEGÉRŐL

Suhajda Máté

Bevezető gondolatok

Hazánkban 1918 őszén történelmi és jogi szempontból egyaránt lényeges változások következtek be. Ezek közül feltehetően az egyik legfontosabb a történelemtudomány által őszirózsás forradalomnak nevezett eseménysorozat. E cikk nem vállalkozik ennek részletes tárgyalására, mindössze egyetlen kérdést vizsgál meg, ez pedig e forradalom termékének, az ún. néphatározatnak⁷⁷⁰ a mibenléte – a közjog szemszögéből. Vitatott ugyanis e néphatározat jogi természete, e tanulmány pedig azt kívánja bizonyítani, hogy sem alkotmányként, sem törvényként nem értékelhetjük.

A néphatározat létrejöttének körülményei és jogi természete

Mielőtt a vizsgálatba bocsátkoznánk, érdemes néhány gondolat erejéig visszatekinteni azokra a történelmi körülményekre, amelyek közepette a néphatározatot megalkották. Elsőként az osztrák oldalon végbement változásokról kell szót ejteni, hiszen azok magától értetődő módon közvetlenül befolyásolták a hazánkban történteket.

Október 17-én a nemzetközi és háborús események hatására Ausztriában IV. Károly kibocsátott egy manifestumot, ami bár tartalmilag kizárólag az osztrák birodalomrészeire vonatkozott, a magyar törvényhozást a kiegyezés megváltoztatása irányába mozdította el, egyelőre csak javaslatok szintjén. Néhány nappal rá, 21-én megalakult az ideiglenes nemzetgyűlés, ami 30-án kibocsátott egy ún. államalapítási határozatot, ekkor még az államforma kérdését érintetlenül hagyva. Rövid nyugvó periódus⁷⁷¹ után az uralkodó november 11-én újabb manifestumot bocsátott ki, amelyet a trónról való lemondásként fogtak föl. Ennek hatására másnap elfogadtak egy törvényt, amelyben rögzítették, hogy a létrehozói által új államnak tekintett Német-Ausztria demokratikus köztársaság.

⁷⁷⁰ A néphatározat alatt az I. sz. néphatározat értendő, mindazonáltal az erről tett megállapítások lényegében igazak valamennyi, a Nemzeti Tanács és más, közjogi státusszal nem rendelkező szerv által alkotott ún. néptörvényekre.

⁷⁷¹ E periódus II. Vilmos német császár november 9-i lemondásával ért lényegében véget.

Hazánkban főként az osztrák események hatására október 23-án megalakult az ún. Nemzeti Tanács, ami magát forradalmi szervnek tekintette, egyúttal célul tűzte ki többek között a háború befejezését, és az államforma megváltoztatását.

A budapesti forradalmi események⁷⁷² és az Ausztriában történtek hatására a képviselőház jogellenesen⁷⁷³ feloszlatta magát, mire a főrendiház a tanácskozásait berekesztette. Egyúttal a képviselőház elnöke invitálta a már feloszlátott ház képviselőit a Nemzeti Tanács ugyanazonnap tartandó nagygyűlésére, amelynek során a Nemzeti Tanács forradalmi szervként egy jogforrásként addig ismeretlen néphatározat formájában deklarálta az államforma megváltoztatását. A néphatározat Kmety Károly szerint „közjogi érvénnyel (...) nem bír”.⁷⁷⁴

Más szerzők azonban ellentétes álláspontot képviselnek, és a néphatározatot „alkotmánylevélnek is tekinthető dokumentum”-ként említik.⁷⁷⁵

A néphatározat megjelenését követő napon megjelent Jogtudományi Közlöny egyik cikke – A jogtudomány első feladata a forradalom után, Rosnyay Dávid tollából – az eddigiektől jelentősen eltérő hangnemet ütött meg, s tartalmát tekintve is szokatlannak mondható. A szerző szerint „a jogtudomány legsürgősebb feladata tehát vizsgálat tárgyává tenni azt, hogy melyek azok a jogszabályok, amelyek a szocializmus világnézetét valóra válthatják.” A jogrendszer gyökeres átalakítására szólított fel olyan jogszabályok alkotását kívánva, amelyek alkalmasak arra „hogy a szocialista világnézet jogi kifejezői legyenek”.⁷⁷⁶

A néphatározatról mint jogforrásról a Jogtudományi Közlöny Szemle rovatában a következő írás jelent meg december 15-én: „A néptörvények új válfajt képviselnek jogalkotásunkban. Nemcsak forrásuk különbözik a törvényhozásnak a forradalom előtti közjogunkban szentesített jogalkotó szerveitől, hanem alakjuk és tartalmuk is. (...) Igazságtalan volna, ha jogászai szabatossággal bíráltnánk oly törvényeket, amelyek formatökéletességre nem is törekcszenek. Sokkal inkább politikai irányt jelölnek meg, mintsem cselekvési normákat.”⁷⁷⁷

Emellett foglal állást Benárd Emil, aki a néphatározatot a teljes nép által támogatott provizórikus alkotmánynak tekinti. „Ez a plebiscitum nem egyénekenkénti népszavazás útján jött ugyan létre” – írja – „de azért nem kétséges, hogy azt (...) maga a nép szavazta meg.”⁷⁷⁸ Szerinte ugyanis a Nemzeti Tanács ülése a határozat elfogadásakor nemzetgyűléssé bővült, amelyen részt vettek „az ország egész népének küldöttjei”, akik a kihirdetést „viharos helyesléssel” vették tudomásul, ráadásul – mint egy esetleges „népszavazás ellenpróbája” – nem váltott ki országszerte tiltakozásokat. „De kicsinyesség lenne a határozat erejét formális okokkal támogatni. A nemzet sorsának végső kérdéseiről volt szó (...)”.

⁷⁷² Az ún. lánchídi csata október 28-án, valamint a budapesti lakosság „átállása” a Nemzeti Tanács oldalára, vö. Siklós A. (1987): *A Habsburg-birodalom felbomlása*. Budapest, Kossuth Kiadó, p. 181.

⁷⁷³ Mind az 1848. mind az 1867. évi törvényeink értelmében a feloszlítás és a berekesztés joga az uralkodót illette.

⁷⁷⁴ Kmety K. (1926): *Magyar közjog*. Budapest, Grill Károly Könyvkiadó Vállalata, p. 290.

⁷⁷⁵ Mezey B. (szerk. 2002): *Magyar Alkotmánytörténet*. 4. átdolgozott kiadás, Budapest, Osiris Kiadó, p. 255.

⁷⁷⁶ Rosnyay Dávid: A jogtudomány első feladata a forradalom után. *Jogtudományi Közlöny* 53. évf. 46. sz. p. 346–348.

⁷⁷⁷ A néptörvények: Szemle, *Jogtudományi Közlöny* 53. évf. 50. sz. p. 383.

⁷⁷⁸ Benárd E. (1919): A magyar népköztársaság alkotmánya. *Jogállam*, A Jogállam Kiadóhivatala, Budapest, XVIII. évf. p. 71.

A szerző a néptörvények mindegyikét materiális értelemben vett alkotmánytörvénynek tekinti, állítása szerint „*ha jogrendünk ismerni fogja a formális alkotmánytörvényeket*”, akkor e törvények ezek közé lesznek sorolandók. A továbbiakban elemzi a néphatározat tartalmi elemeit s azok közjogi értelmét, az annak alapján felálló, és véleménye szerint felállítható intézményeket, különös tekintettel a jövőben egybehívandó alkotmányozó nemzetgyűlésre, valamint az államfő kérdésére. E néphatározatról rögzíti továbbá, hogy az a maga tényleges valójában nem tekinthető pusztán ideiglenes alkotmánynak – „*jelentősége ezen messze túlhalad...*” –, mert a III. ideiglenes érvényű cikk kivételével „*a Magyar Köztársaság végleges alkotmányának az alapköveit rakta le.*”⁷⁷⁹

Molnár Kálmán egy – a Katholikus Szemlének 1919 februárjában megküldött – cikkében, ami csak néhány hónappal később jelenhetett meg, hosszasan elemezte a néptörvények mibenlétét a közjog szempontjából, mert szükségesnek vélte „*hogy az egész jogrendszerünk sarkpontjául szolgáló eme új fogalomról magunknak mielőbb tiszta képet alkossunk.*”⁷⁸⁰ Állításai összegzésként a fogalmat így definiálta: „*Néptörvény a kormány és a köztársasági elnök által egyetértőleg kijelentett s az Országos Törvénytárban kellően kihirdetett államakarat.*”⁷⁸¹

Véleményem szerint azonban a néptörvény semmiképpen sem értékelhető alkotmányként (még törvényként sem), mivel sem érvényességi-formai, sem tartalmi szempontból nem tesz eleget a követelményeknek. Először, a korabeli hazai alkotmányjogi irodalom a magyar alkotmányra mint történeti alkotmányra tekintett, egy kartális alkotmány léte fel sem merült, a szerzők jelentős többsége sem említi így a néphatározatot. Másodszor, számos tartalmi kellék hiányzik, ami egy dokumentumot alkotmánnyá tesz, például az államhatalmi főszervek és azok egymáshoz való viszonyának rögzítése. Harmadszor, a határozatot kibocsátó szerv magát ugyan nemzetgyűléssé nyilvánította, de semmilyen felhatalmazással, legitimációval nem rendelkezett, ennek hiányában érvényesen nem bocsáthatott ki kötelező erejű rendelkezést. Végül, a néphatározat megalkotói sem tekintettek rá úgy, mint alkotmányra,⁷⁸² hanem ennek kidolgozását egy jövőben megválasztandó alkotmányozó nemzetgyűlésre kívánták bízni.⁷⁸³

Alláspontomat támasztja még alá Egyed Istvánnak a Magyar Kultúra c. folyóiratban „Alkotmányreform?” címmel megjelent tanulmánya, amiben a következőket írja: „*A Károlyi-korszak alkotmányozó nemzetgyűlése nem is tudott összejönni, az úgynevezett nemzeti tanács pedig a népköztársaság kikiáltásánál maradt és alkotmányt nem dolgozott ki.*”⁷⁸⁴

Ama állításom megerősítésére pedig, hogy a Nemzeti Tanács nem tekinthető sem legitim, sem legális szervnek, Szabó István érveit hozom föl. Elsőként el kell határolnunk egymástól a két fogalmat. A legitimitás itt „*a közösség általi elfogadást,*

vagyis egy széles körű társadalmi támogatottságot jelöl”, egy kormányzat legalitását pedig az jelenti, ha a hatalmat az alkotmány által előírt követelményeknek megfelelően szerezte meg, „*egy új rend kiépítésénél pedig a legalitás elve akkor teljesül, ha az alkotmány kibocsátása a régi alkotmány formális szabályainak is megfelel.*”⁷⁸⁵ A néphatározat akkor felelt volna meg a legalitás elvének, ha azt az 1918 előtti alkotmányos szabályozás szerint hozzák meg, vagyis az országgyűlés megszavazza, majd ezt követően a király szentesíti. Ez nyilvánvalóan nem történt meg, vagyis a néphatározat nem felel meg a legalitás elvének. A legitimitás megmértetésére pedig „*a szabad parlamenti választások szolgálnak.*”⁷⁸⁶ Alkotmányozó nemzetgyűlés választására (vagy akár csak a határozat népszavazás útján történő megerősítésére) nem került sor. Ennek oka visszavezethető többek között az antant tiltakozására is, ez azonban a lényegen nem változtat. A kérdés megítélésére viszonylag objektív választ adhat a királyság és a köztársaság közötti választás. Az 1920-ban megalakult Nemzetgyűlés pedig kétséget kizáróan az előbbi mellett döntött, egyúttal a néphatározat érvényét is visszautasította.⁷⁸⁷ A forradalomnak Szabó által meghatározott ismérvei alapján⁷⁸⁸ így kézenfekvőnek tűnik az a megállapítás, hogy az 1918. november 16-án kelt néphatározat forradalmi aktus volt.⁷⁸⁹ (Még akkor is, ha a többségi támogatás megléte megkérdőjelezhető.)

Záró gondolatok

Érdemes felidézni Tomcsányi gondolatait, aki így ír a forradalomról: „*A forradalom, mint a jogrend megváltoztatásának erőszakos, jogellenes eszköze elítélendő s jogi intézménykép el nem ismerhető.*” Hozzáteszi egyúttal: „*De ha az igazi nemzeti közvélemény erejére támaszkodva tényleg diadalmaskodik, ettől az időponttól kezdve az új, tényleges állapot jogossá válik.*”⁷⁹⁰

Másként: „*az államcsíny – csakúgy, mint ikertestvére: a forradalom – a jognak megdöntésére irányuló támadás, amelyből jog nem keletkezhetik. Legfeljebb a szokásjog szentesítheti hosszú idő múltán az így létrejött uralmat.*”⁷⁹¹

Kérdés azonban, vajon megtörtént-e a szentesítése a forradalom útján létrejött „népköztársasági állapotnak”? Történelmi távlatból erre nemleges válasz adható. Tanulság azonban, hogy veszélyes a jogtudomány és a jogrend által e néphatározatnak alkotmány-jelleget tulajdonítani. Ez ugyanis ahhoz vezet, hogy egy – egyébként erőszakos – forradalom útján létrejött állapotot szentesítünk, ami beláthatatlan következményekkel járhat a jövőre nézve, mind a jogbiztonság, mind az alkotmányosság – végső soron az egész jogrendszer szempontjából.

⁷⁷⁹ Benárd E. (1919): i.m. p. 75–76.

⁷⁸⁰ Molnár K. (1932): *Összegyűjtött kisebb tanulmányai és cikkei*. Dunántúli Pécsi Egyetemi Könyvkiadó és Nyomda Rt. Pécs, p. 34.

⁷⁸¹ Molnár K. (1932): i.m. p. 37.

⁷⁸² „A népköztársasági alkotmányt új választójog alapján sürgősen egybehívandó alkotmányozó nemzetgyűlés állapítja meg.” – idézet az I. sz. néphatározatból, *Magyar Törvénytár, 1918. évi törvények és néptörvények*. Franklin Társulat, Budapest 1919, p. 201.

⁷⁸³ Tomcsányi M. (1940): *Magyarország közigazgatása*. Harmadik, átdolgozott és bővített kiadás. Magyar Királyi Egyetemi Nyomda, Budapest. p. 45–47. Siklós A. (1987): i.m. p. 200, Kmety K. (1926): i.m. p. 290.

⁷⁸⁴ Egyed I. (1921): *Alkotmányreform? Magyar Kultúra*, 8. évf. 6. szám, Budapest, p. 322.

⁷⁸⁵ Szabó I. (2010): Károlyi Mihály és a legitimitás kérdése, 1918. október–1919. március. *Rubicon*, XXI. évf. 211. szám, 2010/10, Veszprém Nyomda Zrt. p. 50.

⁷⁸⁶ Szabó I. (2010): i.m. p. 51. A szerző a legitimitás és a legalitás kérdését elsősorban Károlyi Mihály szempontjából vizsgálja, én azonban az általa használt fogalmakat alapul véve ugyanezt a Nemzeti Tanács vonatkozásában teszem, minthogy e kettő szorosan összefügg, s a fogalmak is alkalmasak a vizsgálatra.

⁷⁸⁷ 1920. évi I. tc. 9. §.

⁷⁸⁸ E meghatározás szerint, ha a hatalom megragadása illegálisan, alkotmányozó nemzetgyűlés összehívásának céljával, a többség támogatásával történik, forradalomról beszélhetünk.

⁷⁸⁹ Szabó I. (2010): i.m. p. 51.

⁷⁹⁰ Tomcsányi M. (1940): i.m. p. 50.

⁷⁹¹ Molnár K. (1928): *Magyar közjog*. II. kötet, Danubia Kiadó, p. 50.

Felhasznált irodalom:

1. Benárd E.(1919): A magyar népköztársaság alkotmánya. *Jogállam*. A Jogállam Kiadóhivatala, Budapest XVIII. évf.
2. Egyed I.(1921): Alkotmányreform? *Magyar Kultúra*. 8. évf. 6. szám, Budapest p.322.
3. Kmety K.(1926): *Magyar közjog*. Budapest, Grill Károly Könyvkiadó Vállalata.
4. *Magyar Törvénytár, 1918. évi törvénycikkek és néptörvények*. Franklin Társulat, Budapest 1919.
5. Mezey Barna (szerk. 2002): *Magyar Alkotmánytörténet*. 4. átdolgozott kiadás, Osiris Kiadó, Budapest.
6. Molnár K.(1928): *Magyar közjog*. II. kötet, Danubia Kiadó
7. Molnár K.(1932): *Összegyűjtött kisebb tanulmányai és cikkei*. Dunántúli Pécsi Egyetemi Könyvkiadó és Nyomda Rt. Pécs
8. Rosnyay D.(1918): A jogtudomány első feladata a forradalom után. *Jogtudományi Közöny*, 53. évf. 46. sz.
9. Siklós A.(1987): *A Habsburg-birodalom felbomlása 1918*. Kossuth Könyvkiadó, Budapest.
10. Szabó I.(2010): Károlyi Mihály és a legitimitás kérdése, 1918. október–1919. március, *Rubicon*, XXI. évf. 211. szám, 2010/10. Veszprém Nyomda Zrt.
11. Szemle (1918): A néptörvények. *Jogtudományi Közöny*, 53. évf. 50. sz.
12. Tomcsányi M.(1940): *Magyarország közjoga*. Harmadik átdolgozott és bővített kiadás. Királyi Magyar Egyetemi Nyomda, Budapest.

Szécsényi Gergely, az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának negyedéves jogászhallgatója. A Bibó István Szakkollégiumba elsőéves hallgatóként, 2014-ben nyert felvételt. Szakmai munkáját a Civilisztika Műhelyben végzi. 2015 óta az ELTE ÁJK Római Jogi és Összehasonlító Jogtörténeti Tanszékének demonstrátora. Jelenleg a The European Law Students' Association Budapest szakmai tevékenységeiért felelős alelnöke. A 2016/2017-es tanévben köztársasági ösztöndíjban, valamint az Emberi Erőforrások Minisztériuma Új Nemzeti Kiválóság Programjának kutatói ösztöndíjában részesült. A 2017/2018-as tanévben sikeresen pályázta meg a Nemzeti Felsőoktatási Ösztöndíjat, valamint újfent elnyerte az Új Nemzeti Kiválóság Program kutatói ösztöndíját. „A tulajdonjog-fenntartás kérdése a római jogban” című dolgozatával a 2017-ben megrendezett XXXIII. Országos Tudományos Diákköri Konferencia Állam- és Jogtudományi Szekciójában Római Jogi Tagozatában II. helyezést ért el és a Wolters Kluwer Kiadó különdíjában részesült. Témavezetője: Prof. Dr. Földi András

A TULAJDONJOG-FENNTARTÁS ÉS ANNAK JOGHATÁSA A RÓMAI JOGBAN⁷⁹²

Szécsényi Gergely

A tulajdonjog-fenntartás jogintézménye általában megjelenik nemzeti jogokban és fontos szerepet tölt be a gazdasági életben. A jogintézmény megítélése és értékelése általánosságban nézve ambivalensnek mondható, azonban egyszerű formája többnyire elfogadott, bár az alkalmazott dogmatikai és szabályozási megoldások országonként egymástól jelentős mértékben eltérnek.⁷⁹³

Véleményem szerint legjobban akkor érthető meg és értékelhető egy jogintézmény működése, ha annak eredeti célját és működését is ismerjük, ezeket a fontos gyökereket pedig a római jogban szükséges elsőként keresnünk. A tulajdonjog-fenntartás kérdésével kapcsolatosan kevés információt találunk a római jogi szakirodalomban. Az uralkodó nézet szerint a szerződésben kikötött tulajdonjog-fenntartás (*pactum reservati dominii*) mint dologi biztosíték, csak az újkor találmánya.⁷⁹⁴ A római magánjogban ugyanis a vételár teljes megfizetéséig az eladó javára feltehetően minden korszakban, de legalábbis a iustinianusi jogban *ipso iure* érvényesült tulajdonjog fenntartása. Ennek fényében elengedhetetlen egyrészt a római magánjogban *ipso iure* érvényesülő tulajdonjog-fenntartásról szóló forrásszövegek elemzése, másrészt azon lehetséges jogi megoldások bemutatása, melyek a tulajdonjog-fenntartáshoz hasonló, az eladó érdekeit a vevői nemfizetés ellen védő joghatások kiváltására lehettek alkalmasak.

⁷⁹² Jelen cikk az ELTE Bibó István Szakkollégium gondozásában megjelent Tudományos Diákköri Dolgozatok 2017 kötetben található – „A tulajdonjog-fenntartás kérdése a római jogban” című – tanulmányom rövidített és átdolgozott változata.

⁷⁹³ Összehasonlító kitekintéshez ld. CSIZMAZIA NORBERT: *Tulajdon mint biztosíték?*, PJK, VI. évf. (2004) 1-2. sz., 3-22; SZEIBERT ORSOLYA: *A tulajdonjog-fenntartás mint hitelbiztosíték*, PJK, II. évf. (2000) 4. sz., 10-20; IWAN DAVIES (Ed.): *Retention of Title Clauses in Sale of Goods Contracts in Europe*, Ashgate Publishing, Aldershot–Brookfield–Singapore–Sidney 1999

⁷⁹⁴ ANTON MEINHART: *Dogmengeschichtliches und Dogmatisches zum Eigentumsvorbehalt*, ZSS RA, 105 (1988), 729-736; AUGUST BECHMANN: *Der Kauf nach gemeinem Recht*, II, Verlag von Andreas Deichert, Leipzig 1884, 111; HEINRICH HONSELL – THEO MAYER-MALY – WALTER SELB: *Römisches Recht*, Springer-Verlag, Berlin–Heidelberg–New York 1987, 163; GOTTFRIED SCHIEMANN: *Über die Funktion des pactum reservati dominii während der Rezeption des römischen Rechts in Italien und Mitteleuropa*, ZSS RA, 93 (1976), 166skk. Vö. JAKOB FORTUNAT STAGL: *Der römische Eigentumsvorbehalt als Vorbehalt des Besitzes*, ZSS RA, 132 (2015), 184.